

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת ויקהל

מי באמת המלך?

אסתר נכנסת לחצר בית המלך הפנימית תלויה בחסדיו של המלך, לעומתה המן עומד בחצר בית המלך החיצונה והמלך מתעניין ושואל מי בחצר. מהי הטעות הגורלית של המן ומהו סוד ההצלחה של מרדכי ואסתר? סיפור המגילה בעבודת ה' – פרק ה'.

בסיפור המגילה ישנן שתי דמויות המבקשות מהמלך להיענות לרצונם האישי – אסתר והמן. כל אחת מהם עושה זאת באופן שונה, בעזרת ה' נתבונן בהבדלים ביניהם ונלמד כיצד אנו רוצים לפנות לה'.

נפשי בשאלתי

כאשר אסתר הולכת אל המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה, היא מתאמצת מאוד ואף עוברת על חוקי הממלכה כדי להגיע אל המלך. אסתר נכנסת לחצר בית המלך הפנימית, תלויה לגמרי ברחמיו ובחסדיו ומצפה שיושיט לה את שרביט הזהב. גם לאחר שהמלך מושיט לאסתר את שרביט הזהב אינה אומרת מה רצונה. אסתר מזמינה את המלך למשתה (יחד עם המן), באותו משתה היא מזמינה אותו לעוד משתה ורק במשתה השני היא תגלה למלך מהו רצונה.

תפקידו של בית המלכות הוא לייצר רוממות בין המלך לנתיניו, לשים את המלך מורם מעם כך שלא כל אחד יכול לדבר עם המלך כשווה אל שווה. רוממות זו גורמת לכל מי שנמצא בארמון להשתמש במידת החנופה, הרי כדאי להחניף למלך כדי להתקדם. כאשר אדם מתחנף למלך הוא מחמיא למלך כדי לקדם את עצמו, בעצם הוא רוצה את טובתו האישית. לדוגמא, כאשר המן מבקש מהמלך להשמיד את היהודים הוא אומר למלך 'את דתי המלך אינם עושים ולמלך אין שווה להניחם', הוא מחניף למלך כדי לקדם את מטרותיו.

כיוון שהגזרה נחתמה על ידי חנופה, כלומר שהיא נחתמה לטובת המלך, כל מי שמתנגד לגזרה בעצם מתנגד למלך. ממילא כל הנמצאים בארמון המלוכה דואגים להיות בעד הגזרה כדי שלא ינטל מעמדם.

אסתר לעומת זאת מתנגדת לגזרה ואף אינה רוצה להחניף למלך, היא רוצה לשאת חן בעיניו. כדי שבקשתו של אדם תמצא חן בעיני המתבקש, על המבקש להסכים להיות תלוי באמת

בחסדיו. כאשר המתבקש מרגיש שיש מישהו שבאמת זקוק לו, המבקש נושא חן בעיניו ועושה לו חשק להיענות לו. כאשר אסתר מבקשת מהמלך היא באה להתחנן לפניו, לגלות את כל התלות והנזקקות שלה בו. כאשר אסתר נכנסת לחצר בית המלך הפנימית ומצפה שיושיט לה את שרביט הזהב, היא תלויה לגמרי בחסדי המלך. כך היא נכנסת באמת לפנימיות המלך, נושאת חן בעיניו ואכן הוא מושיט לה את שרביט הזהב.

כאשר אסתר נכנסת אל המלך היא מסתירה את בקשתה. אסתר מרגישה שכל באי הארמון מתנגדים למעשיה, כולם מחניפים למלך וממילא הם חייבים להיות בעד הגזרה לכן אינה רוצה לחשוף את בקשתה בפניהם. אסתר צריכה את המלך בעצמו, לפגוש אותו במקום לא רשמי בו היא תוכל להתחנן לפניו, להיות לגמרי תלויה בו וכך לשאת חן לפניו. אסתר מזמינה את המלך למשתה אשר עשתה, בו אין את כל מי שעומד בבית המלכות כך שהיא תוכל לחשוף את נזקקותה.

לאמר למלך

ביום למחרת הכניסה הגורלית של אסתר למלך אחשוורוש, נכנס המן לבקש מהמלך לתלות את מרדכי. ישנם מספר הבדלים בין כניסתה של אסתר לכניסתו של המן:

א. אסתר נכנסת לחצר בית המלך הפנימית ואילו המן עומד בחצר בית המלך החיצונית.

ב. אסתר באה לבקש מהמלך ולהתחנן לו, המן בא לאמר למלך לתלות את מרדכי.

ג. כאשר אסתר נכנסת היא תלויה לגמרי בחסדיו של המלך ומחכה שיושיט לה את שרביט הזהב, ואילו כאשר המן נכנס, המלך הוא זה שפונה החוצה ושואל מי בחצר.

כאשר המן מגיע לארמון ישנה התרחשות מאד גדולה, הוא נכנס ומיד כולם משתחווים לו, הוא כל הזמן משדר שהוא מרכז העניינים. המשרתים מכירים אותו והמלך מגדל אותו, בעצם הכל סובב סביבו. כאשר המן נכנס לארמון ישנה התרחשות גדולה כל כך, עד שהמלך פונה אל מקום שמחוץ לו כדי להיות בעניינים. המן כל כך מרגיש במרכז עד שבאשר הוא נכנס אל המלך, הוא לא מבקש מהמלך - הוא בא 'לאמר למלך' - מבחינתו הוא זה שמצווה על המלך. עד עכשיו ראינו שהמלך אחשוורוש תענוגו מעצמו, ולפתע אנו רואים שהוא מתעניין בהתרחשות חיצונית לו. בשלב זה המלך שם לב שהמן שם את עצמו במרכז העניינים, והוא צריך להחליט כיצד עליו להגיב.

אשר המלך חפץ ביקרו

מיד כאשר המן נכנס לארמון, שואל אותו המלך מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו? ננסה לשים לב מה הרקע לשאלה מבחינת המן. כל עבדי המלך כורעים ומשתחווים להמן, אתמול אסתר הזמינה את המן לסעודה, היום המלך שואל מי בחצר ומיד כשאומרים למלך שהמן בא - המלך קורא לו להיכנס. המן כבר משוכנע שכל המציאות סובבת סביבו. כאשר המלך שואל אותו מה לעשות, המן חושב 'למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני'. תשובתו

של המן רק מעצימה את אותה עמדה, 'יביאו לבוש מלכות וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר ניתן כתר מלכות בראשו', הוא צריך להיות המלך וכל המציאות תסתובב סביבו.

תגובתו של המלך היא: 'מהר קח את הלבוש ואת הסוס כאשר דיברת ועשה כן למרדכי היהודי היושב בשער המלך'. המלך מכריע שהוא רוצה לעשות יקר דווקא למי שבחר במלך ושם אותו במרכז, לאותו אחד שגם כאשר הוא מציל את המלך לא נעשה עמו דבר. את המן שחושב שכל המציאות סובבת סביבו, המלך נהנה דווקא להשפיל. המן צריך לשים לב שהוא זה שמתסובב סביב המלך ולא המלך סביבו...

מיד לאחר שהמן מרכיב את מרדכי ברחוב העיר, מרדכי חוזר לשער המלך כמו שישב קודם. כנראה מרדכי מבין שאם המן מרכיב אותו כך ברחוב העיר, מן הסתם הייתה איזו התרחשות בארמון המלך. אך מרדכי כלל לא מייחס חשיבות לגדולה שלו, מרדכי מיד חוזר לשער המלך כי כל מה שמעניין אותו מהו דבר המלך.

כמו שנכתב, המן בא לאמר למלך, מבחינת המן המלך צריך להקשיב לדבריו. מרדכי ואסתר לא רוצים להכריח את המלך או לשכנע אותו, הם רוצים שיבחר בהם מרצונו. מרדכי אמנם צועק, אבל הוא עושה זאת מחוץ לשער המלך, הוא לא רוצה לשנות או להכריח את המלך. אסתר נכנסת לחצר בית המלך הפנימית למקום הכי פנימי, היא בוכה ומתחננת, אך היא כלל לא רוצה להכריח את המלך.

למעשה קורה משהו מעניין, דווקא אסתר שכל הזמן דואגת רק למלך בעצמו, מצליחה להוציא את המלך מעצמו להיענות לבקשה של מישהו מחוץ לו. אסתר מצליחה לגרום למלך להרגיש שמה שמחוץ לו לא באמת חיצוני לו אלא חלק ממנו, ולכן הוא נענה לבקשתה. המן לעומתה, מתחרה עם המלך ומנסה למשוך את המלך להכיר במציאות חיצונית לו, אך בפועל הוא גורם לו להתבצר בתוך תענוגו העצמי. לבסוף כאשר המלך מרגיש שהמן הוא זה שמושך אותו, ולא הוא זה שמגדל את המן - הוא מתמלא חמה ותולה אותו על העץ...

לבקוע את כל המסכות

כדי להסביר את מה שביארנו עד כה בעבודת ה', נעיין בדברי רש"י על הפסוק ואתחנן אל ה':

וְאֶתְחַנֵּן - אֵין חַנוּן בְּכֹל מְקוֹם אֶלָּא לְשׁוֹן מִתְּנַת חֲנָם. אִף עַל פִּי שֵׁשׁ לָהֶם לְצִדִּיקִים לְתוֹת בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים, אֵין מְבַקְשִׁים מֵאֵת הַמְּקוֹם אֶלָּא מִתְּנַת חֲנָם.

כאשר משה רבנו רוצה להיכנס לארץ הוא מבקש מהקב"ה מתנת חנינם. לכאורה מתבקש שלאחר שירות של כל כך הרבה שנים, משה רבנו יתבע מהקב"ה את המגיע לו. אך צדיקים מבקשים מהקב"ה מתנת חנינם כי הם לא רוצים להכריח, הם רוצים שהקשר בינם לבין ה' יהיה לגמרי בחירי.

מרדכי ואסתר מלמדים אותנו כיצד עלינו לפנות לה', מצד אחד אם אנחנו 'צועקים' על ה' אז אין לבוא בשער המלך, כלומר זה טוב וחשוב לצעוק את מה שכואב לנו, אבל לא לדרוש

בצורה שכביכול מכריחה את ה'. מצד שני עלינו לנסות להגיע למקום בו אנו מוסרים את כל האישיות שלנו לה', ממש מוסרים את הנפש כדי להיות תלויים בו, ושם לבקש ולהתחנן לפניו שיבחר בנו.

כמו שנכתב בסיפור המגילה, בית המלוכה מונע מהאדם להגיע אל המלך. כך כביכול גם בקשר עם ה' שברא עולם עם מלא מחיצות והסתרים, הגורמים לנו להרגיש שכמעט בלתי אפשרי להיכנס אל המלך. כדי שנצליח להיכנס לחצר בית המלך הפנימית, עלינו לדלג על כל המסכים וההסתרים, ודווקא שם לבכות ולהתחנן לפניו שיבחר בנו.

לעומת מרדכי ואסתר המן בא אל חצר בית המלך החיצונה, וגורם למלך לשאול מי בחצר. את ההמן שבתוכנו אפשר לדמות לאדם המתפלל ודורש מה' שיענה לו בזכות מעשיו הטובים, בעצם הוא רוצה להכריח את המלך להיענות לו. לפעמים אנו חושבים שמגיע לנו בזכות שהתפללנו כמו שצריך, או בזכות מעשים טובים שעשינו. מחשבות אלו בעצם אומרות שהכל טוב סביבנו, וה' הוא זה שצריך למלא את בקשתנו. אנחנו באים לאמר למלך לתלות את מרדכי שבתוכנו כביכול. להרוג את מרדכי פירושו למחוק מהאישיות שלנו את הרצון שכל המציאות שלנו תתנהל אך ורק סביב הקב"ה.

כאשר אנו תולים את הבקשה שלנו לגמרי ברצון ובבחירה של ה', אנו מוכיחים שיותר ממה שחשוב לנו החיים והצרכים שלנו, חשוב לנו הקשר עם ה'. כלומר, המציאות הכי פנימית שלנו זה שאנו רוצים להיות חלק מה'. כאשר אנו מבטאים טוב שכל כולנו זה רק להיות חלק מה', כאשר ה' נענה לנו הוא לא נענה למישהו נפרד ממנו שמתחרה איתו, אלא הוא נענה למישהו שלגמרי חלק ממנו.

שנזכה להרגיש שחשוב לנו הקשר עם ה' יותר משחשוב לנו הצרכים שלנו.

שבת שלום!

בית ישיבת עוד יוסף חי

